

سازمان منابع طبیعی و آبخیزداری کشور

سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
معاونت آموزش و ترویج

مؤسسه تحقیقات جنگلها و مراتع کشور

کوزه‌های مناسب. چنل کاری دزاکرس؛

مورد

۱۵۵۴

مقدمه

مورد (*Myrtus communis L.*) یک گیاه دائمی و معطر است. این درختچه به خاطر برگ‌ها و میوه‌های خود شناخته شده و به عنوان گیاه زینتی و همچنین در صنعت عطرسازی و داروسازی کاربرد دارد. در مناطق مدیترانه‌ای به ویژه در جنوب اروپا، شمال آفریقا و بخش‌هایی از غرب آسیا یافت می‌شود. همچنین، در برخی مناطق گرمسیری و نیمه گرمسیری دنیا به عنوان گیاه زینتی کشت می‌شود. ارتفاع مورد به طور معمول بین ۱/۵ تا ۳ متر است، اما در شرایط مناسب می‌تواند تا ۵ متر نیز برسد. برگ‌های آن به نسبت ضخیم، بیضی شکل و به رنگ سبز تیره، طول برگ‌ها بین ۳ تا ۱۰ سانتی متر و دارای حاشیه‌های صاف؛ گل‌ها معمولاً در فصل بهار و تابستان ظاهر شده، معطر و به رنگ سفید یا صورتی، دارای گلبرگ‌های نرم و تعداد زیادی پرچم؛ میوه‌ها به شکل توت‌های کوچک با قطر ۱ تا ۲ سانتی متر، به رنگ بنفش یا سیاه و خوراکی است. مورد به نور کامل خورشید نیاز دارد و در شرایط سایه نمی‌تواند به خوبی رشد کند. رشد این گیاه در خاک‌های لومی، خوب زهکشی شده و غنی از مواد مغذی بهتر است. اسیدیته مناسب خاک برای آن ۶ تا ۷/۵ است.

زمان رسیدن و جمع آوری بذر یا میوه

میوه‌ها پس از پایان گل‌دهی در اوایل تابستان شروع به رشد می‌کنند و تا اواخر تابستان یا اوایل پاییز به بلوغ می‌رسند. رنگ میوه‌ها پس از رسیدن، به آبی تیره یا بنفش تغییر کرده و نرم‌تر می‌شوند.

جمع آوری بذر

بهترین زمان، موقعی است که میوه‌ها کاملاً رسیده، رنگشان تیره و عطرشان محسوس باشد. میوه‌ها را می‌توان به صورت دستی چید. از ابزارهایی مانند قیچی باغبانی نیز می‌توان برای کاهش آسیب به شاخه‌ها و برگ‌های گیاه استفاده کرد.

نگهداری بذر

✓ برای حفظ کیفیت و قوه نامیه بذر در مدت زمان طولانی، بذرها باید در محیط خشک نگهداری شوند تا از جوانه‌زنی زودرس و پوسیدگی جلوگیری شود. ✓ رطوبت کم یکی از عوامل مهم در حفظ قوه نامیه بذر است.

✓ دمای کم، بین ۵ تا ۱۰ درجه سانتی‌گراد، ایده‌آل است. ✓ بذرها باید در ظرف‌های با تهویه مناسب قرار گیرند تا از تجمع رطوبت و بروز کپک جلوگیری شود.

✓ بذرها باید در محیط تاریک نگهداری شوند، زیرا

نور می‌تواند باعث کاهش کیفیت و قوه نامیه بذرها شود.

✓ پیش از نگهداری، بذرها می‌توانند با روش‌های مناسب برای مقابله با

عوامل بیماری‌زا و آفات ضد عفونی شوند.

پاک کردن بذر

برای جدا کردن بذر از گوشت، میوه‌ها به آرامی فشار داده شوند تا بذرها خارج شوند. می‌توان از دست یا یک ابزار ساده مانند صافی یا الک برای جدا کردن بذر از بخش‌های گوشتی میوه استفاده کرد. بذرهاي جدا شده در آب معمولی شسته شوند تا گوشت میوه و مایعات اطراف بذر به‌طور کامل پاک شوند. پس از شستشو، بذرها روی یک پارچه تمیز یا حوله کاغذی پهن شده و در یک مکان خشک و با تهویه مناسب قرار گیرند تا کاملاً خشک شوند. بذرها باید در محیطی با دمای معتدل و دور از نور مستقیم خورشید قرار بگیرند تا به‌طور طبیعی خشک شوند. برای کاهش خطر بیماری، می‌توان بذرها را به‌طور مختصر در یک محلول

ملایم ضد عفونی کننده یا آب ولرم با کمی سرکه فرو برد و سپس دوباره با آب تمیز شست.

تیمارهای جوانه‌زنی

بذرهای مورد به‌طور طبیعی دارای خواب هستند و نیاز به تحریک برای جوانه‌زنی بهتر دارند. برخی از تیمارهای مؤثر برای جوانه‌زنی بذرهای عبارتند از:

✓ خیساندن به مدت ۲۴ تا ۴۸ ساعت در آب ولرم (حدود ۲۵ تا ۳۰ درجه سانتی‌گراد).

✓ تیمار با محلول آب اکسیژنه ۳ درصد به مدت ۱۵ تا ۳۰ دقیقه.

✓ سرمادهی به مدت ۴ تا ۶ هفته در یک ماده متخلخل مانند

شن مرطوب یا خاک مخلوط با پرلیت مرطوب در یخچال (دمای ۴-۵ درجه سانتی‌گراد).

✓ خراش‌دهی مکانیکی با استفاده از کاغذ سنباده.

تولید نهال و نگهداری در نهالستان

✓ بذرهای گل‌دان‌های کوچک یا سینی‌های نشاء در خاک و

در عمق ۱ تا ۲ سانتی‌متر کشت شده و خاک به آرامی فشرده شود. استفاده از یک خاک سبک و با قابلیت نفوذ آب خوب (مانند مخلوطی از پیت ماس، پرلیت و ورمی‌کولیت) مناسب است.

✓ پس از کاشت، خاک به آرامی آبیاری شده تا مرطوب شود. آبیاری باید منظم باشد، به گونه‌ای که خاک همیشه کمی مرطوب باشد، بدون اینکه غرقابی شود.

✓ دمای ایده‌آل برای جوانه‌زنی حدود ۲۰ تا ۲۵ درجه سانتیگراد است و نور غیرمستقیم می‌تواند به رشد بذرها کمک کند. زمانی که نهال‌ها به اندازه ۵ تا ۱۰ سانتی‌متر رشد کردند و دارای چند برگ واقعی شدند، می‌توان آن‌ها را به گلدان‌های بزرگ‌تر یا فضای نهالستان انتقال داد.

کاشت نهال

✓ نهال‌ها به نور مستقیم خورشید نیاز دارند. بنابراین، محل کاشت باید آفتابی باشد و حداقل ۸-۶ ساعت نور در روز دریافت کند.

✓ خاک باید دارای زه‌کشی مناسب باشد. خاک‌های سبک و لومی با اسیدیته ۶ تا ۷/۵ مناسب هستند.

✓ پیش از کاشت، می‌توان از کودهای آلی معطر یا کمپوست برای غنی‌سازی خاک استفاده کرد. این کار به تأمین مواد مغذی ضروری برای نهال‌ها کمک می‌کند.

✓ برای هر نهال، چاله‌ای به عمق و عرض تقریباً ۶۰ سانتی‌متر حفر شود. نهال با دقت در وسط چاله قرار داده شده، طوری که ریشه‌ها به‌خوبی در خاک قرار گیرند. خاک اطراف نهال را به آرامی پر کرده و آن را با دست کمی فشار داده تا اطمینان حاصل شود که ریشه‌ها به‌خوبی در خاک قرار گرفته‌اند.

✓ بلافاصله پس از کاشت، نهال به‌طور کامل آبیاری شده تا خاک اطراف ریشه‌ها به‌خوبی مرطوب شود. در هفته‌های اول پس از کاشت، آبیاری منظم مهم است. پس از گذشت چند هفته، نیاز آبیاری کاهش می‌یابد، اما در فصول خشک و گرم، آبیاری منظم ضروری است.

کاشت مستقیم بذر

- ✓ بذرها در عمق ۱ تا ۲ سانتی‌متری در خاک سبک کشت شده و سپس خاک به آرامی فشرده شود.
- ✓ پس از کاشت، خاک به آرامی آبیاری شده تا مرطوب شود. از آبیاری بیش از حد خودداری شود.
- ✓ زمانی که نهال‌ها به ارتفاع تقریبی ۵ تا ۱۰ سانتی‌متر رسیدند، می‌توان آن‌ها را به گلدان‌های بزرگ‌تر منتقل کرد. این زمان معمولاً حدود ۶ تا ۸ هفته پس از جوانه‌زنی است.

عنوان: گونه‌های مناسب جنگل‌کاری در زاگرس؛ مورد

ناظر: کمیته علمی نهضت مردمی تولید و کاشت یک میلیارد نهال

نویسندگان: یوسف عسکری، علی رحیمی

همکاران: مهدی پوره‌اشمی، محمد متینی‌زاده، فاطمه عباسپور، فیروزه حاتمی

طراح و نظارت بر تنظیم چاپ و نشر: فتح‌اله بهرامی

ناشر: نشر آموزش کشاورزی - دفتر شبکه دانش و رسانه‌های ترویجی

شمارگان: محدود

نوبت چاپ: اول / ۱۴۰۴

مسئولیت درستی مطالب با نویسندگان است.

شماره ثبت در مرکز فن آوری اطلاعات و اطلاع‌رسانی کشاورزی ۶۷۳۷۴ به تاریخ ۱۴۰۴/۰۲/۲۷ است.

نشانی: تهران، خیابان آزادی، بین نواب و رودکی، پلاک ۲۰۵، معاونت آموزش و ترویج کشاورزی، طبقه ۱۲

تلفن: ۶۶۴۳۰۴۶۵ | تلفکس: ۶۶۴۳۰۴۶۴ | کد پستی: ۱۴۵۷۸۹۶۶۸۱